

AGRÁRPIACI JELENTÉSEK

GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

XIV. évfolyam 19. szám
2011. október 7.

Gabona és Ipari Növények
XIV. évfolyam 19. szám

2011. 39. hét

Megjelenik kéthetente

Felelős szerkesztő:

Dr. Stummer Ildikó

Készítette:

Dr. Molnár Zsuzsa

molnar.zsuzsa@aki.gov.hu

Pájtli Péter

pajtli.peter@aki.gov.hu

Keresztessyné Mohr Katalin

keresztessyne.mohr.katalin@aki.gov.hu

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci Árinformációs Rendszer

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (06 1) 476-6093

Fax: (06 1) 217-8111

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

https://pair.aki.gov.hu

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésen kívül kínáljuk még a Baromfi, Élőállat és Hús, Zöldség, Gyümölcs és Bor, Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (06 1) 476-3064

TARTALOMJEGYZÉK

TAKARMÁNYPIACI JELENTÉS.....	3

GABONAPIACI JELENTÉS.....	7

A gabonafélék termelői ára.....	8

A gabonafélék jegyzése.....	11

A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára.....	17

A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára.....	17

Külpiaci információk.....	18

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	21

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén.....	22

A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozói értékesítési átlagára	26

A nyers növényolajok ára és jegyzése.....	26

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	29

TAKARMÁNYPIACI JELENTÉS

A Nemzetközi Gabonatanács (IGC) adatai szerint a gabonafélék globális kínálatának 3%-os bővülése (1,806 milliárd tonnára) a termények takarmánycélú hasznosításának 2%-os növekedését vetíti előre a folyó, 2011/2012. gazdasági évben, 764 millió tonna gabonát használhatnak az állatok ellátására. Az Európai Unióban a gabonafélék takarmánycélú felhasználásának minimális növekedését valószínűsítik az új gazdasági évben, köszönhetően a nagyobb kibocsátásnak. Egy évvel korábban a gabonakínálat 6%-os visszaesése következtében a 2009/2010. gazdasági évihez képest 3%-kal kevesebb terményt használtak takarmányozásra. Az Európai Takarmánygyártók Szövetségének (FEFAC) adatai szerint a Közösségben csaknem 150 millió tonna keveréktakarmányt állítottak elő 2010-ben, ami 2 millió tonnával haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. Ugyanannyi sertéstáp állt az állattartók rendelkezésére 2010-ben, mint 2009-ben (közel 50 millió tonna), ezzel szemben a baromfi ellátására 3%-kal több tápot gyártottak (csaknem 51 millió tonnát). A keveréktakarmányok volumenének 2010. évi emelkedését a 2009. év kedvező gabonatermése tette lehetővé. Valószínűsíthető ugyanakkor, hogy a 2010. év szűkösebb kínálata a keveréktakarmány-gyártás zsugorodását eredményezheti 2011-ben, és az idei év visszafogott termésemelkedése sem teszi lehetővé a következő évi takarmánygyártás fellendülését.

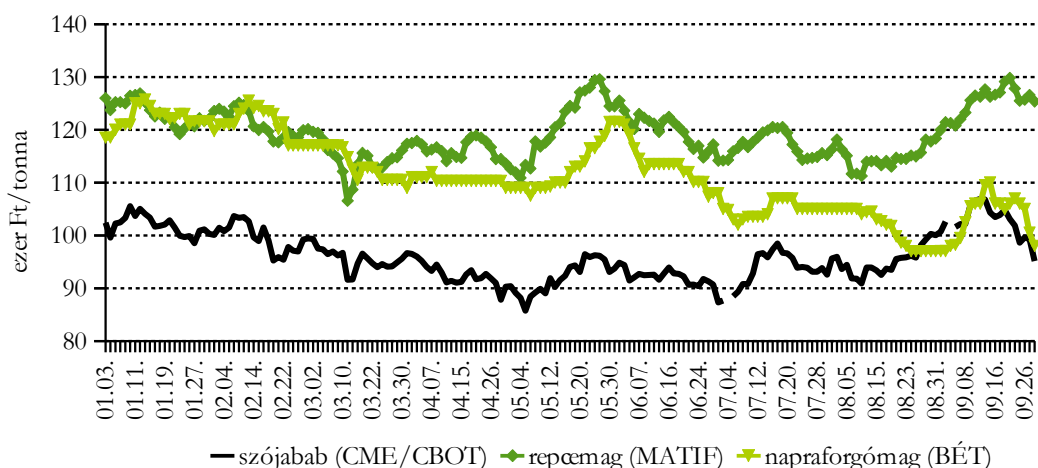
Búzából várhatóan 679 millió tonnát takarítanak be 2011/2012. gazdasági évben a világon, ami 28 millió tonnával szárnyalná túl az előző szezon termelését. Ebből a mennyiségből 127 millió tonnát fordíthatnak állatok takarmányozására, 13 millió tonnával többet, mint az előző szezonban. Az Európai Unióban annak ellenére használhatnak több terményt takarmányozásra (+4 millió tonna), hogy az idei kibocsátás megegyezik a tavalyival. Ez a készletek szinten tartása mellett csak a korábbinál visszafogottabb export mellett realizálódhat.

Az IGC – összhangban más műhelyek szakértőivel – példátlanul nagy globális kukoricatermésre számít a 2011/2012. gazdasági évben. A rekord kibocsátás (20 millió tonnás bővülés) a felhasználás minimális, 6 millió tonnás emelkedésén túl arra is megoldást jelenthet, hogy az évek óta apadó készletek valamelyest feltöltődjenek, jóllehet a további készletcsökkenés megakadályozása ebben a szezonban sem lehetséges. Takarmányozásra az előző szezonban felhasználnál 2 millió tonnával többet, 481 millió tonna kukoricát fordíthatnak. Az Európai Unióban 5 millió tonnás termésnövekedést várnak a folyó gazdasági évben, ami a 2010/2011. gazdasági évinél kisebb importot tesz szükségessé. A felhasználás, és ezen belül a takarmánycélú hasznosítás, nem változik az előző szezonhoz képest.

Az árpa globális termelése 9 millió tonnával 134 millió tonnára nőhet a 2011/2012. gazdasági évben. Az állatok takarmányozására az előző szezonhoz hasonlóan 92 millió tonnát fordíthatnak. Az Európai Unióban sem a termelés, sem a felhasználás terén nem valószínűsíthető jelentős változás az egy évvel korábbi állapothoz képest, az előbbi 53, az utóbbi 40 millió tonna körül alakulhat a folyó, 2011/2012. gazdasági évben.

Az egész olajnövénypiacot meghatározó szójabab globális termése – elmaradva a korábbi várakozásoktól – 260 millió tonna lehet a folyó gazdasági évben, ami 5 millió tonnás visszaesést jelent az előző időszakhoz képest. A legnagyobb aggodalmat az okozza, hogy az USA-ban az aszályos időjárás miatt a tavalyinál 7 millió tonnával kevesebb termést takaríthatnak be, és ez a teljes termékpálya áirányaira kihat. A szójabab ára kedvezőbb mint a repce- és a napraforgóé, de a szójabab árának változása mozgatja a másik két olajosmag árát is. A szójabab árának október első hetében tapasztalt zuhanása begyűrűzött a repce- és a napraforgómag piacára is, persze azokat az euró/dollár árfolyama is befolyásolja.

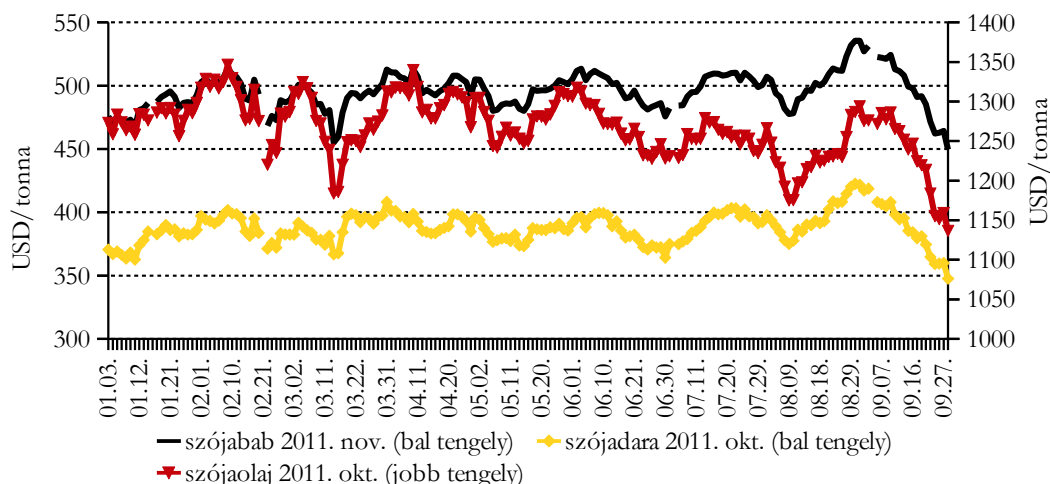
Az olajos magvak jegyzése

Forrás: CME/CBOT, MATIF, BÉT

Az Oil World szeptemberi közlése szerint a 12 olajdara (szója, napraforgó, repce, halliszt, gypot, szezám, mogyoró, kukoricacsíra, len, pálmamag, kopra) globális kínálata 11,2 millió tonnával 295 millió tonnára nőhet a 2010/2011. gazdasági évben (október-szeptember), ami az elmúlt évekhez képest kisebb mértékű növekedést jelent. A lassulás fő oka a szójadara visszafogott növekedési üteme (a kínálat bővülése 4,4%-os lehet, szemben a korábbi évek 6-8%-os növekedésével), a termék globális kínálata 184 millió tonnára tehető a jelzett időszakban. Az EU-ban előállított szójadara és az import mennyisége együttesen elérheti a 34,5 millió tonnát, ami a készletekkel elegendő fedezetet nyújt a 34 millió tonnás felhasználáshoz. A szójabab árának esése és a kibontakozó gazdasági válság a szójadara világpiaci árának további csökkenését eredményezheti, ezt jelzi a chicagói árutőzsde front havi jegyzése.

A szójabab és származékainak jegyzése a chicagói árutőzsdén

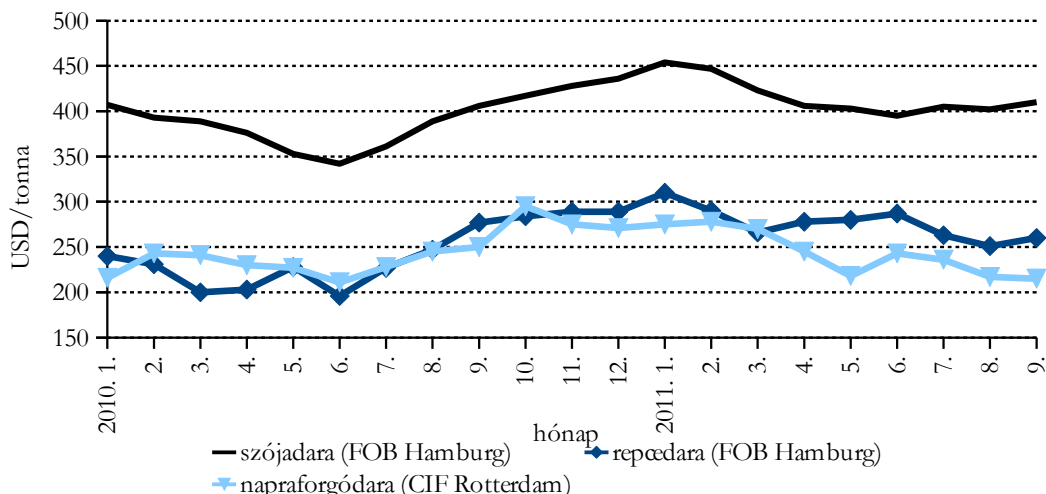
Forrás: CME/CBOT

Az olajos magvak szűkösebb kínálata ellenére, az olajdarák piacán árcsökkenés várható a következő időszakban. Az Oil World legfrissebb elemzése szerint az Európában meghatározó olajdarák alapanyagai közül egyedül a napraforgómag kínálata nőhet a 2011/2012. gazdasági évben az előzőhöz képest. A napraforgómag globális termése elérheti a 37 millió tonnát (egy évvel korábban 33,3 millió tonna volt), ami a kimagasló oroszországi (8,7 millió tonna), ukrainai (8,5 millió tonna) és uniós (7,7 millió tonna) termésnek köszönhető. A kedvező terméskilátások miatt a napraforgómag ára hónapok óta nyomás alatt van, amit a szeptemberi 565 USD/tonnás amszterdami kikötői ár is mutat, ez még júniusban 665 USD/tonna volt. A napraforgómag bővülő kínálata a feldolgozás felfutását eredményezheti, és a várakozások szerint rekord mennyiségű napraforgódarát állíthatnak elő a világon a folyó gazdasági évben. A termék ára június óta folyamatosan csökken a rotterdami kikötőben. Az olajnövények közül a napraforgómag ára van legkevésbé fundamentálisan alátámasztva, ezért az alapanyag és a főtermék árának zuhanása a dara árának további csökkenését jelzi a következő hónapokra.

A repcemag globális termése a szélsőséges időjárás következtében 59 millió tonnára csökkenhet a 2011/2012. gazdasági évben. Az Európai Unióban meghatározó olajnövény termelése az idén épphogy elérte a 18,7 millió tonnát, szemben a korábbi évek 20 millió tonna feletti kibocsátásával. A feldolgozás növekedése (az EU repcemag felhasználása 21-22 millió tonna) a repcemag behozatalának bővülése mellett a helyettesítő termékek keresletét is ösztönzi. A repcedara globális előállítás 2%-kal csökkenhet a 2011/2012. szezonban az előzőhöz képest, 33 millió tonna körül alakulhat. A kínálat várhatóan épphogy meghaladja a keresletet, ezért néhány térségben hiány is kialakulhat a repcedarából. Az EU-ban a repcedara szűkös kínálata a szójabab importját növel-

heti. A repcedara kikötői ára a nyári kisebb visszaesés után emelkedő pályára állt, de a következő hónapokban a gazdasági válság és a szójadara jegyzésének csökkenése letörheti az árat.

Az olajdarák európai kikötői ára

Forrás: Oil World

A gabonafélék és az olajos magvak 2010/2011. gazdasági évi szűk kínálata által kiváltott ár-emelkedés a takarmánytápok árát is erőteljesen befolyásolta az Európai Unióban és Magyarországon. Az Európai Unióban a takarmánybúza ára 74, a takarmánykukoricáé 59%-kal volt magasabb 2011. január és augusztus között az előző év azonos időszakához viszonyítva. A szójadara importára ugyanakkor 11%-kal emelkedett. Mindezek hatására – figyelembe véve, hogy az alapanyagok árának változása néhány hónapos késéssel jelenik meg a feldolgozott termékek árában – a tagállamok átlagában 26%-kal nőtt a brojlertáp, 38%-kal a sertéstáp ára. Magyarországon a takarmánybúza termelői ára az uniósnál kisebb (40%), a takarmánykukoricáé annál nagyobb (81%) mértékben nőtt 2011. január és augusztus között az egy évvel korábbihoz képest. Ezalatt a szójadara importára csupán 3%-kal emelkedett. Az alapanyagok drágulása miatt a brojlertáp feldolgozó értékesítési ára 47%, a sertéstápé 30%-kal haladta meg az előző évit.

A gabonafélék bővülő kibocsátása, és az olajdarák előállításának növekedése, valamint a kibontakozó gazdasági recesszió miatt csökkenhet a takarmány alapanyagok ára a közeljövőben, ami a takarmánytápok árára is nyomást gyakorolhat.

GABONAPIACI JELENTÉS

- A chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) 225-250 USD/tonna között ingadozott a búza legközelebbi határidőkre szóló jegyzése október első napjaiban, a kukoricáé 240 USD/tonna szintre csökkent.
- A párizsi árutőzsdén (MATIF) 180-190 euró/tonna sávban kereskedtek a búzával és a kukoricával október elején.
- Magyarországon az étkezési és a takarmánybúza termelői ára sem csökkent szeptemberben az előző havihoz képest. A takarmánykukorica termelői ára ellenben – az újtermés megjelenésével – 50 ezer Ft/tonna alá süllyedt szeptemberben, ami 17%-os változás az augusztuséhoz viszonyítva.
- A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára tovább mérséklődött szeptemberben.
- Az MgSzH október 3-i felmérése alapján a terület 31%-áról takarították be a kukoricát, és 2,5 millió tonna termés került a magtárakba. Elkezdődött az őszi kalászosok vetése. Búzát közel 1,1 millió hektáron, árpat 180 ezer hektáron szándékoznak vetni a gazdák.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat

A gabonafélék termelői ára származási hely* szerint (39. hét)

Megnevezés	Mérték- egység	Származási hely*			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak- Magyar ország	2011. 38. hét	2011. 39. hét	2011. 39. hét / 2011. 38. hét (%)
Étkezési	tonna	2 740	2 381	2 201	26 193	7 323	27,96
búza	Ft/tonna	48 401	48 399	46 149	49 924	47 723	95,59
Takarmány-	tonna	-	-	-	1 383	379	27,41
búza	Ft/tonna	-	-	-	45 439	44 768	98,52
Takarmány-	tonna	23 445	19 907	13 548	18 289	56 900	311,11
kukorica	Ft/tonna	48 915	45 626	45 490	47 648	46 949	98,53
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	-	-	-

* Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

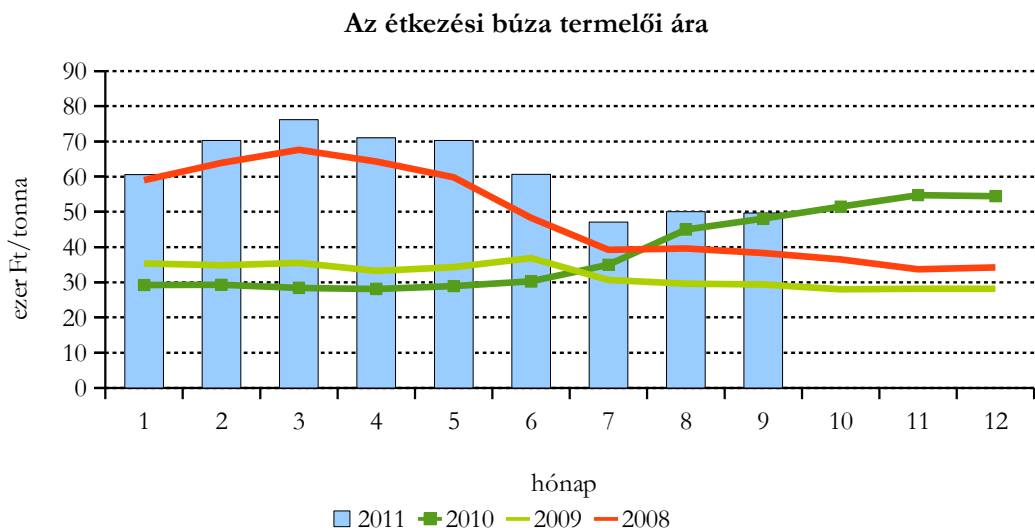
2. táblázat

A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mérték- egység	Országos				
		2010. 39. hét	2011. 38. hét	2011. 39. hét	2011. 39. hét / 2010. 39. hét (%)	2011. 39. hét / 2011. 38. hét (%)
Étkezési	tonna	12 554	26 193	7 323	58,33	27,96
búza	Ft/tonna	52 851	49 924	47 723	90,30	95,59
Takarmány-	tonna	10 304	1 383	379	3,68	27,41
búza	Ft/tonna	41 935	45 439	44 768	106,76	98,52
Takarmány-	tonna	13 040	18 289	56 900	436,36	311,11
kukorica	Ft/tonna	44 619	47 648	46 949	105,22	98,53
Takarmány-	tonna	732	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	40 161	-	-	-	-

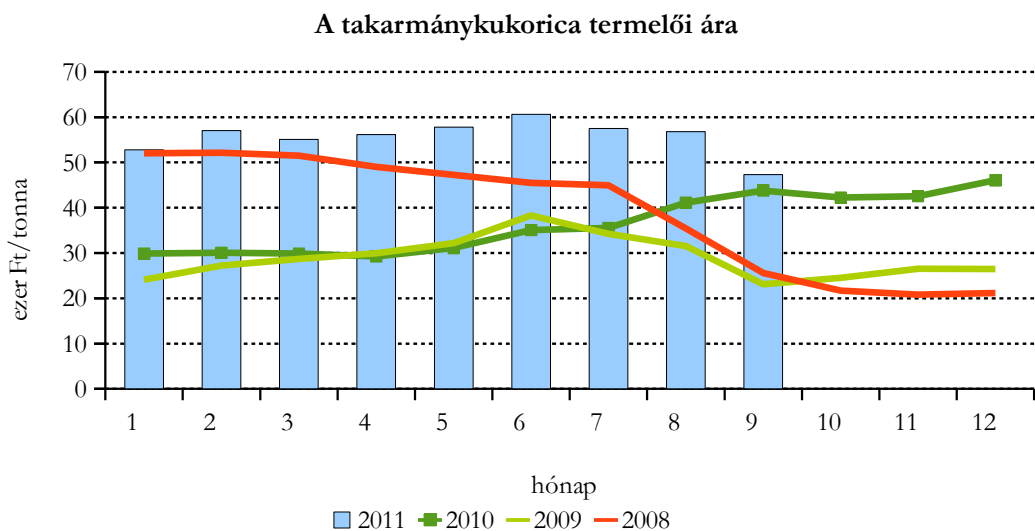
Forrás: AKI PÁIR

1. ábra

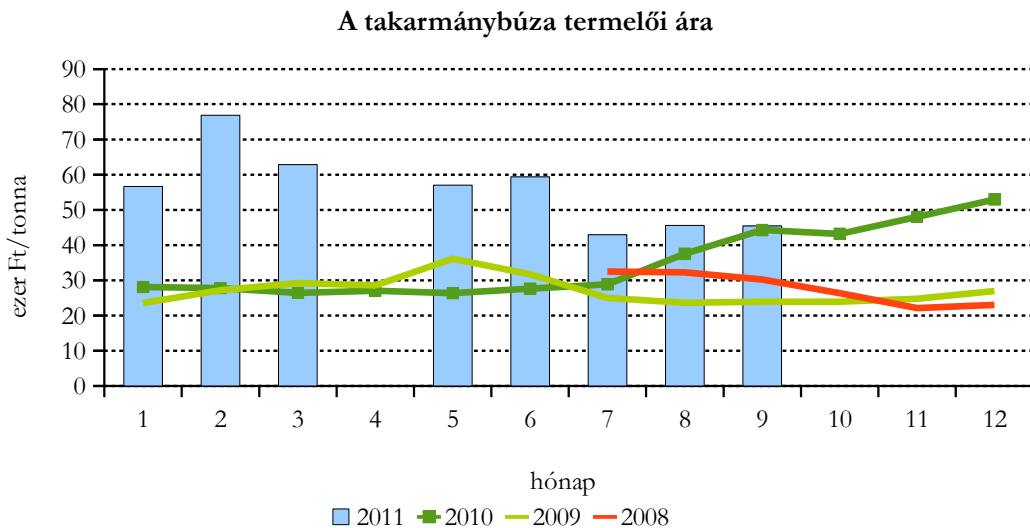
Forrás: AKI PÁIR

2. ábra

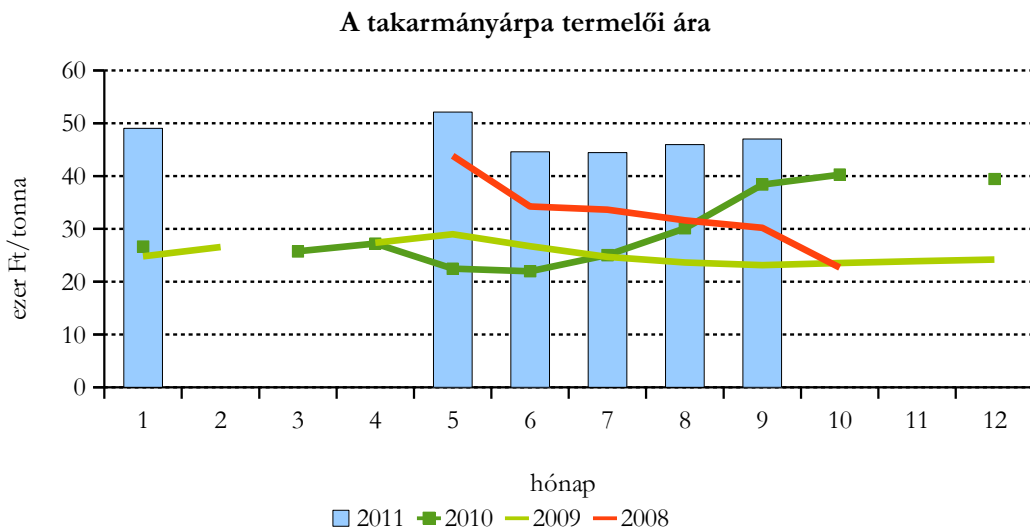
Forrás: AKI PÁIR

3. ábra

Forrás: AKI PÁIR

4. ábra

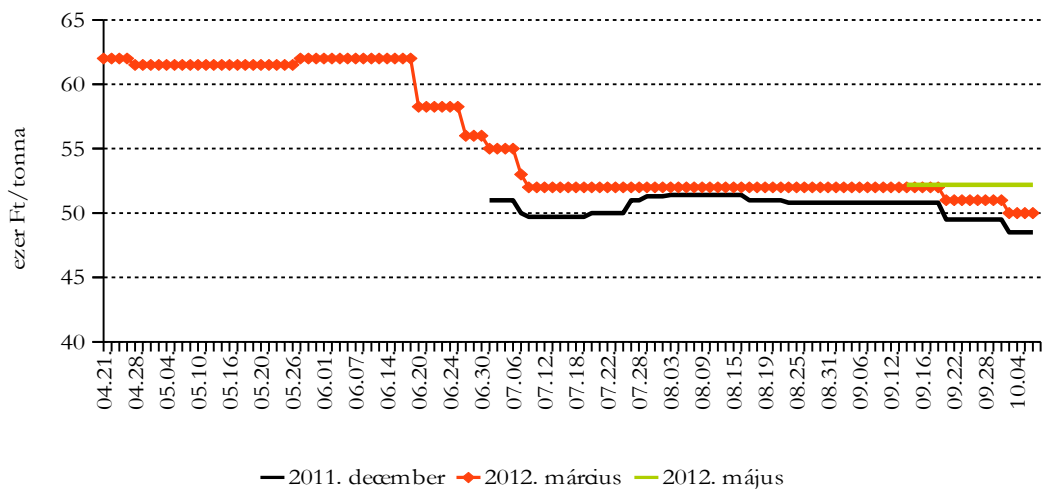

Forrás: AKI PÁIR

A gabonafélék jegyzése

5. ábra

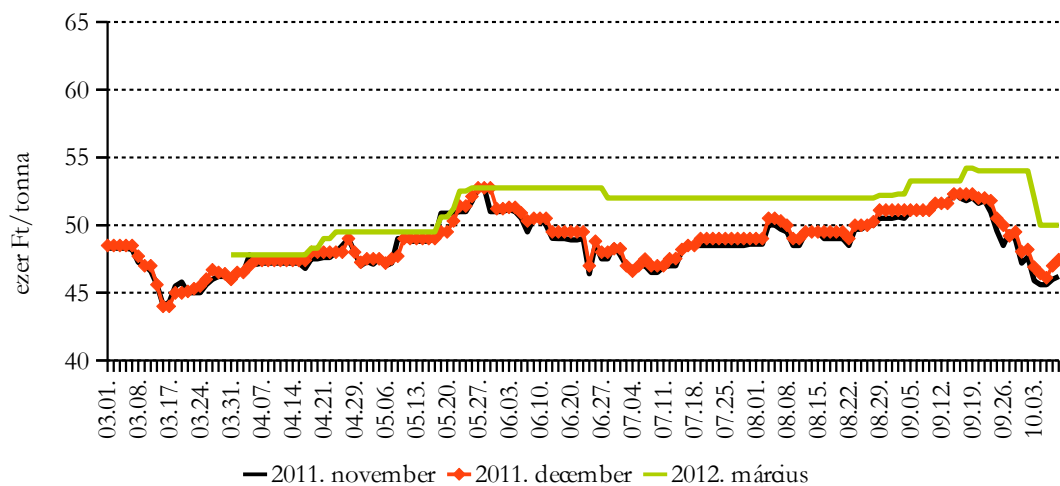
A malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

6. ábra

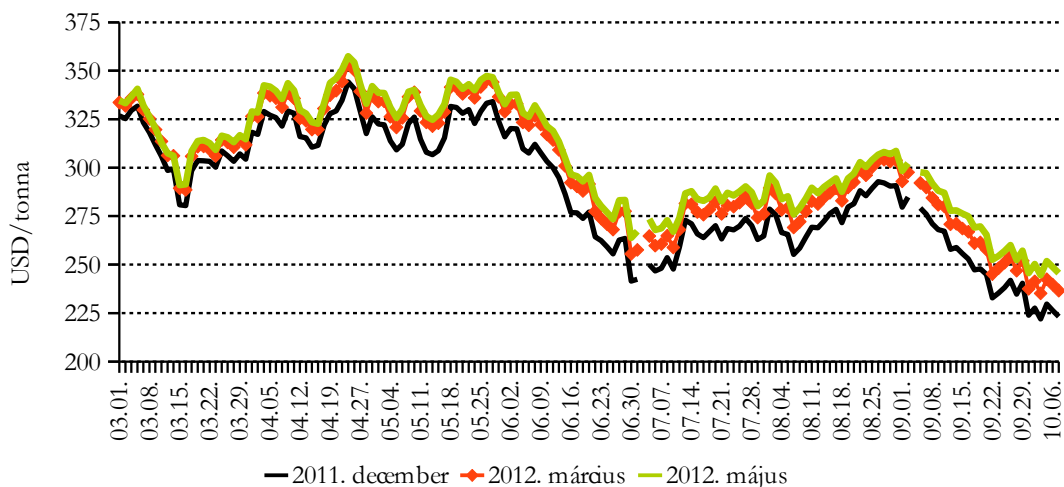
A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

7. ábra

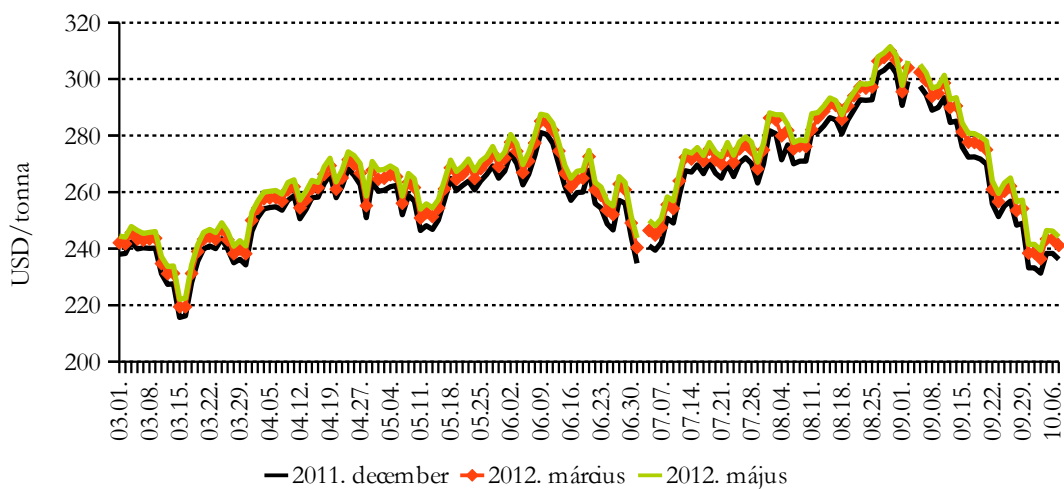
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

8. ábra

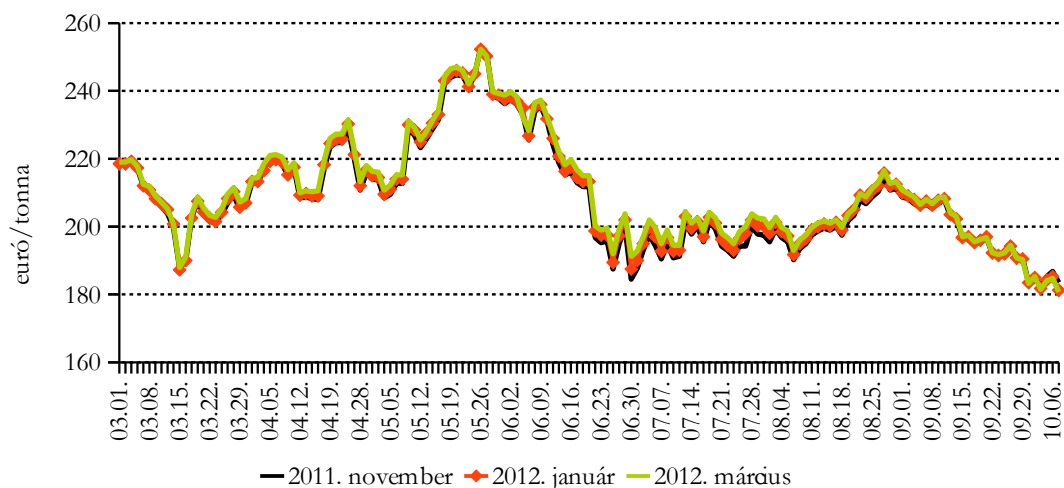
A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

9. ábra

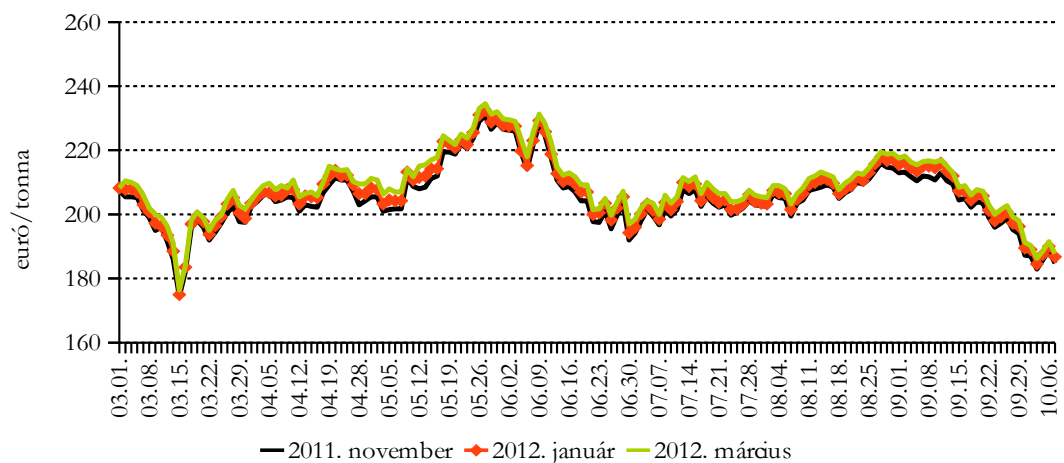
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

10. ábra

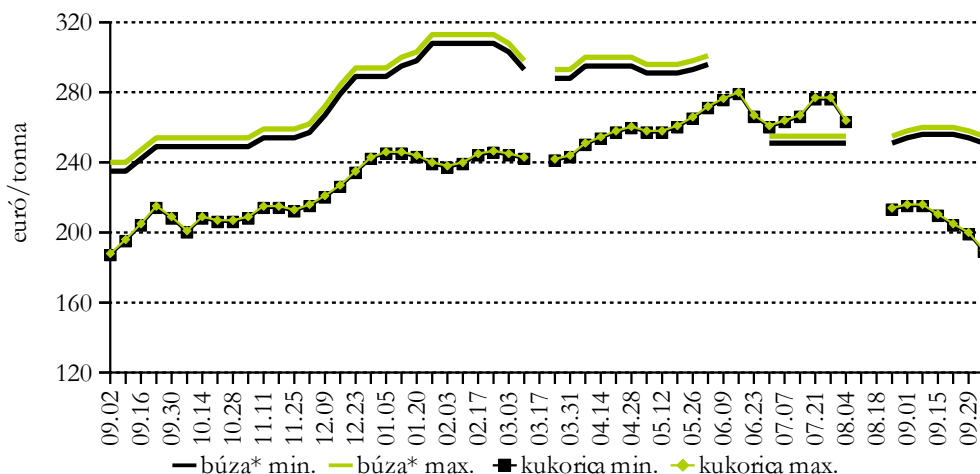
A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

11. ábra

A búza* és a kukorica jegyzése a bolognai árutőzsdén

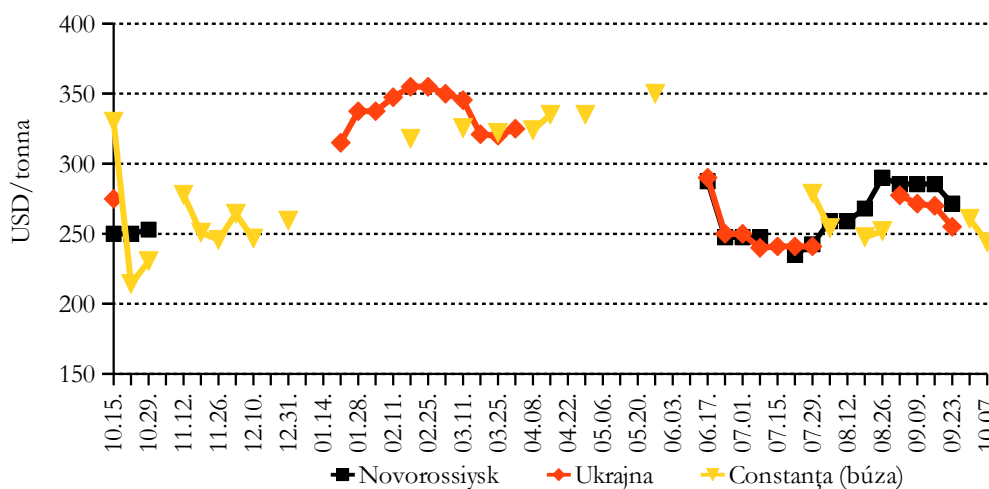

* Speciale di Forza: legjobb minőségű lágybúza (78/79 kg/hl, fehérje 13%).

Forrás: AGER Borsa Merci Bologna

12. ábra

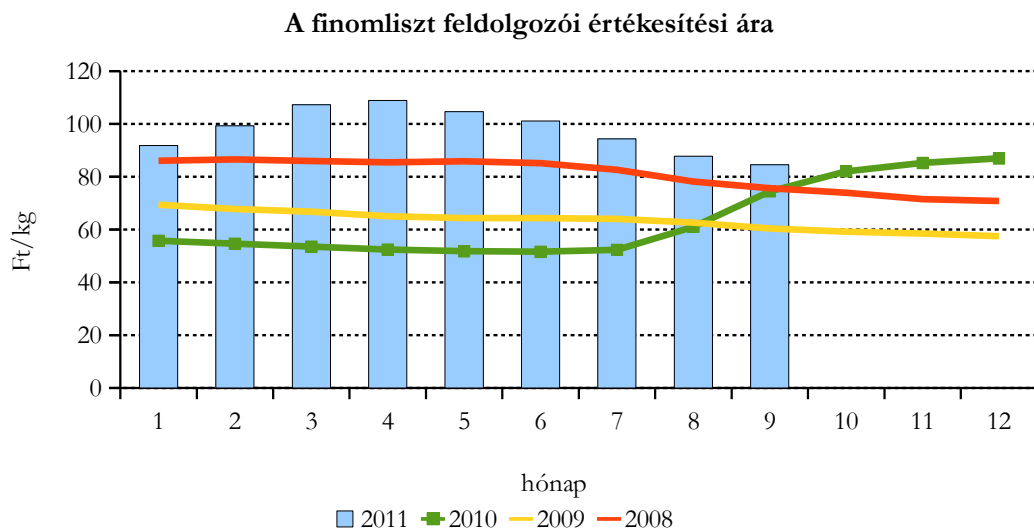
A malmi búza oroszországi, ukrainai és romániai kikötői ára (FOB)

FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

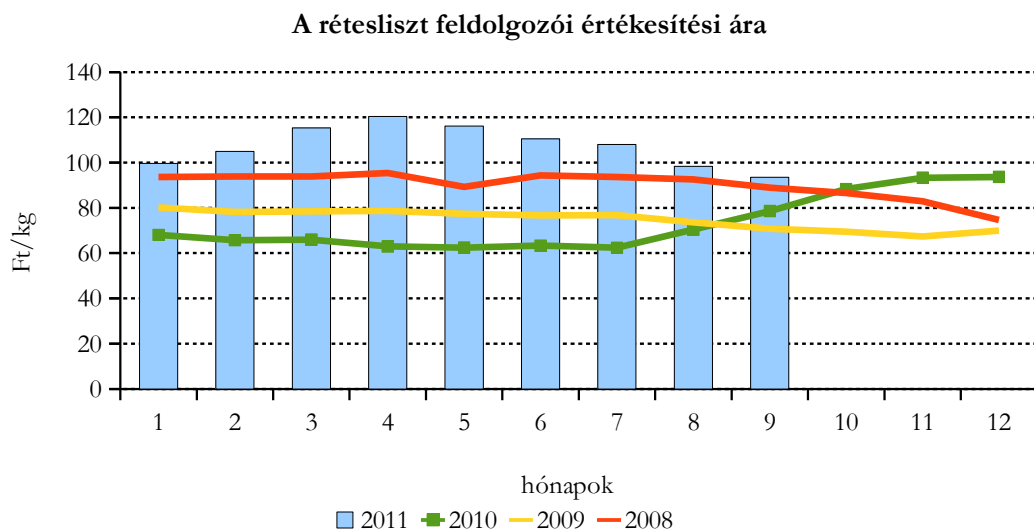
Forrás: MADR – Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

13. ábra

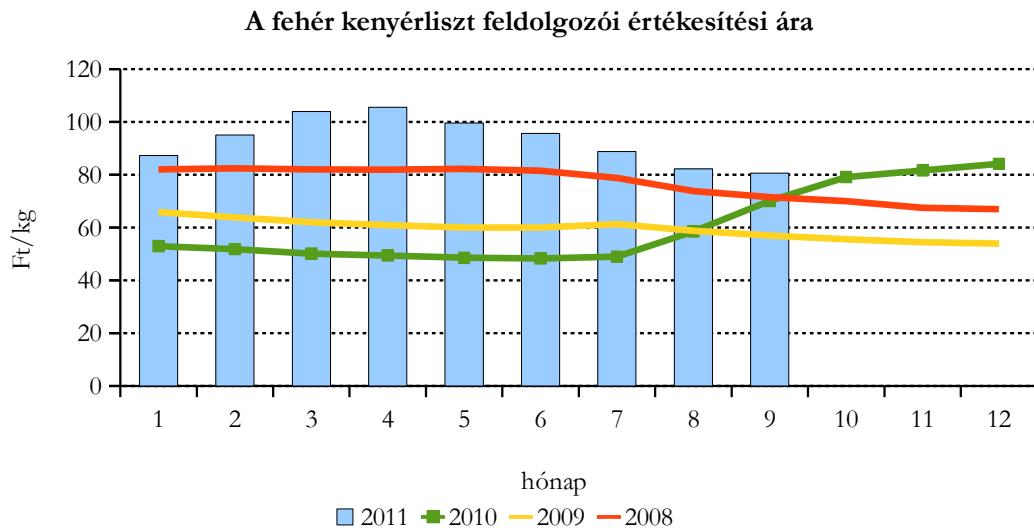
Forrás: AKI PÁIR

14. ábra

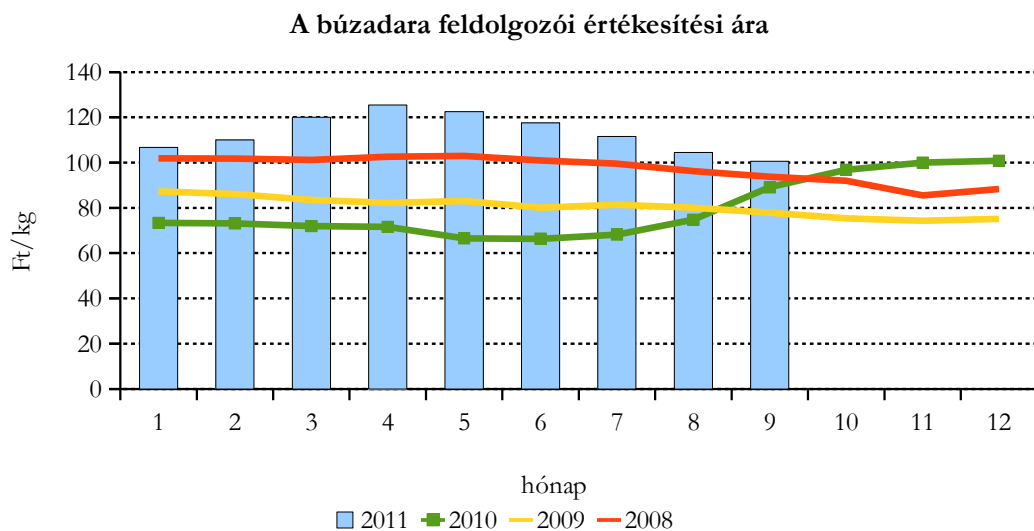
Forrás: AKI PÁIR

15. ábra

Forrás: AKI PÁIR

16. ábra

Forrás: AKI PÁIR

3. táblázat

A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2010. 39. hét	2011. 38. hét	2011. 39. hét	2011. 39. hét / 2010. 39. hét (%)	2011. 39. hét / 2011. 38. hét (%)
Finomliszt BL 55	tonna	1 481,63	400,72	480,99	32,46	120,03
ömlesztett	Ft/kg	77,41	80,05	79,55	102,76	99,37
Finomliszt BL 55	tonna	1 855,15	925,06	1 236,60	66,66	133,68
zsákos	Ft/kg	77,31	83,72	81,64	105,60	97,52
Finomliszt BL 55	tonna	705,01	360,38	429,96	60,99	119,31
zacskós	Ft/kg	81,75	93,58	93,01	113,77	99,39
Rétesliszt BFF 55	tonna	67,16	-	16,00	23,82	-
ömlesztett	Ft/kg	80,43	-	88,89	110,52	-
Rétesliszt BFF 55	tonna	42,78	28,20	28,95	67,67	102,66
zsákos	Ft/kg	81,74	90,55	91,58	112,03	101,13
Rétesliszt BFF 55	tonna	52,00	22,65	35,78	68,80	157,98
zacskós	Ft/kg	91,00	102,03	99,17	108,98	97,19
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	872,19	287,72	359,13	41,18	124,82
ömlesztett	Ft/kg	75,15	78,54	79,56	105,87	101,30
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	936,65	362,80	425,45	45,42	117,27
zsákos	Ft/kg	75,85	82,76	80,53	106,17	97,30
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	491,22	153,77	156,29	31,82	101,64
ömlesztett	Ft/kg	79,72	84,07	84,98	106,60	101,08
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	129,30	54,65	55,35	42,81	101,28
zsákos	Ft/kg	86,14	90,10	90,10	104,59	100,00
Étkezési búzadara AD	tonna	41,33	15,04	39,42	95,39	262,10
zacskós	Ft/kg	96,71	103,80	101,74	105,19	98,01

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat

A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	2010. szeptember	2011. augusztus	2011. szeptember
Finomliszt BL 55	151	196	198
Fehér kenyér	244	262	266
Félbarna kenyér	242	260	264
Étkezési búzadara AD	182	211	210

Forrás: AKI PÁIR

Külpiaci információk

Határidős piacok (2011. szeptember 30.)

5. táblázat

Búza

MATIF, Párizs			CME/CBOT, Chicago (őszi lágú búza)*			Kansas (őszi kemény búza)**		
Szállítási határidő	euró/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna
2011. november	183,50	53 604	2011. december	223,84	48 271	2011. december	258,65	55 778
2012. január	183,50	53 604	2012. március	237,52	51 222	2012. március	264,07	56 946
2012. március	183,25	53 531	2012. május	245,61	52 965	2012. május	267,28	57 640
2012. május	184,75	53 969	2012. július	248,64	53 619	2012. július	268,57	57 917
2012. augusztus	172,75	50 464	2012. szeptember	255,89	55 184	2012. szeptember	273,35	58 947
2012. november	182,25	53 239	2012. december	263,15	56 748	2012. december	281,89	60 789
Minneapolis (tavaszi kemény búza)***			LIFFE****					
Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	GBP/ tonna	Ft/tonna			
2011. december	327,81	70 693	2011. november	150,65	50 697			
2012. március	311,00	67 068	2012. január	153,15	51 538			
2012. május	306,78	66 157	2012. március	155,65	52 379			
2012. július	303,01	65 345	2012. május	157,35	52 951			
2012. szeptember	291,62	62 889	2012. július	158,60	53 372			
2012. december	293,46	63 285	2012. november	143,00	48 122			

* SRW – Soft Red Winter.

** HRW – Hard Red Winter.

*** DNS – Dark Northern Spring.

**** Étkezési és takarmánybúza.

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CME/CBOT – Chicago Board of Trade

LIFFE – London International Financial Futures and Options Exchange

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

6. táblázat

Kukorica

MATIF, Párizs			CME/CBOT, Chicago		
Szállítási határidő	euró/tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	Ft/tonna
2011. november	187,25	54 699	2011. december	233,27	50 304
2012. január	189,50	55 357	2012. március	238,48	51 429
2012. március	191,25	55 868	2012. május	241,53	52 087
2012. június	194,75	56 890	2012. július	243,80	52 575
2012. augusztus	198,25	57 913	2012. szeptember	230,91	49 795
2012. november	179,50	52 436	2012. december	222,74	48 033

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CME/CBOT – Chicago Board of Trade

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

7. táblázat

Repce

MATIF, Párizs		
Szállítási határidő	euró/tonna	Ft/tonna
2011. november	426,50	124 589
2012. február	411,25	120 134
2012. május	402,75	117 651
2012. augusztus	387,00	113 050
2012. november	388,25	113 416
2013. február	389,75	113 854

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

8. táblázat

Határidős áru piacok: volumen és nyitott kötésállomány

darab kontraktus

		2011. szeptember	2011. augusztus	2010. szeptember
		CBOT (Chicago)		
Búza	Volumen	1 470 524	2 301 007	1 501 564
	Nyitott kötésállomány*	421 316	405 529	502 126
Kukorica	Volumen	5 385 719	6 834 948	7 033 734
	Nyitott kötésállomány*	1 199 318	1 228 406	1 452 273
Szójabab	Volumen	4 053 070	3 332 714	2 553 021
	Nyitott kötésállomány*	569 867	591 492	606 995
MATIF (Párizs)				
Búza	Volumen	561 542	427 647	576 079
	Nyitott kötésállomány*	263 464	245 720	306 216
Kukorica	Volumen	44 859	23 453	33 385
	Nyitott kötésállomány*	24 894	22 708	18 796
Repcemag	Volumen	208 753	148 323	121 485
	Nyitott kötésállomány*	123 849	125 023	88 094
BÉT (Budapest)				
Malmi búza	Volumen	1	14	17
	Nyitott kötésállomány*	-	-	16
Takarmánykukorica	Volumen	299	78	319
	Nyitott kötésállomány*	833	817	662
Napraforgómag	Volumen	221	101	62
	Nyitott kötésállomány*	148	268	133
Repcemag	Volumen	3	33	25
	Nyitott kötésállomány*	1	2	15

* A hónap utolsó tőzsdenapján.

1 CBOT kontraktus (5 000 bu) \approx 127 t kukorica; 136,1 t búza vagy szójabab.

1 MATIF kontraktus = 50 t búza, kukorica vagy repcemag.

1 BÉT kontraktus = 100 t malmi búza, takarmánykukorica, napraforgómag, repcemag

Forrás: CBOT/CME, MATIF/Euronext, BÉT

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

- Az induló aratás és a gazdasági válság hatására a chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) a szójabab front havi jegyzése 427 USD/tonnáig csökkent október első hetében. Ez 20%-os zuhanás az egy hónappal korábbi szinthez képest. A származékos termékeknél is hasonló mértékű volt az áresés Chicagóban.
- A párizsi árutőzsdén (MATIF) a repcemag front havi jegyzése 426 euró/tonna volt október 5-én, más terményekhez képest stabilan tartotta magát.
- A Budapesti értéktőzsdén a napraforgómag front havi jegyzése a jó terméskilátások miatt ismét 97 ezer Ft/tonnára, a decemberi jegyzése 99 ezer Ft/tonnára csökkent október első hetében. A repcemag front havi jegyzése 119 ezer Ft/tonna volt a jelzett időszakban.
- Az aszályos szeptember veszélyezteti a 2012. évi magyar repcetermést. A szinte egész Európát (kivétel az Alpok térsége) sújtó szárazság megkönnyíti a napraforgó betakarítását, de hátráltatja a repceállományok fejlődését.
- Az MgSzH október 3-i jelentése szerint Magyarországon a napraforgó termőterületének (574 ezer hektár) 93%-áról 1,3 millió tonna termést takarítottak be, és a repcét a tervezett terület (282 ezer hektár) 96%-án vetették el a gazdák.

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén

1. ábra

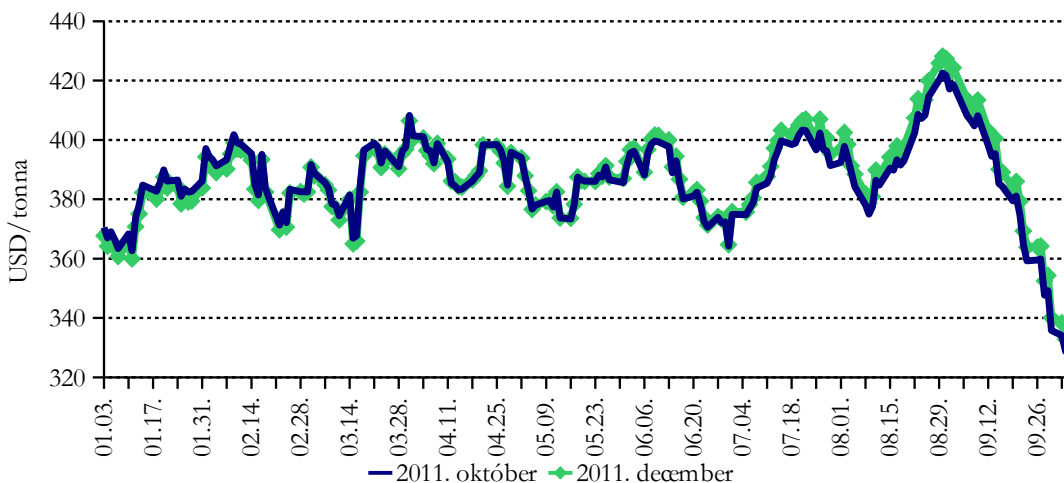
A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

2. ábra

A szójaliszt különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

3. ábra

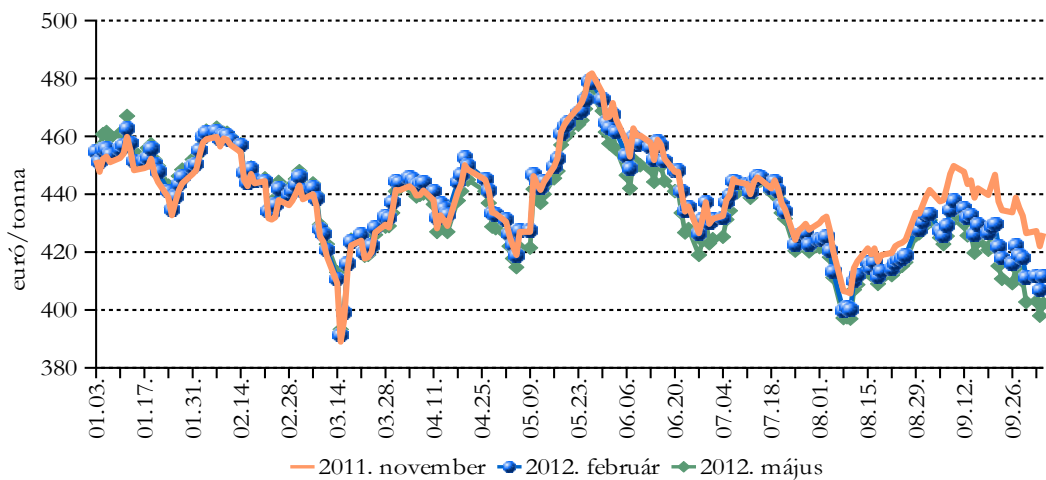
A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra

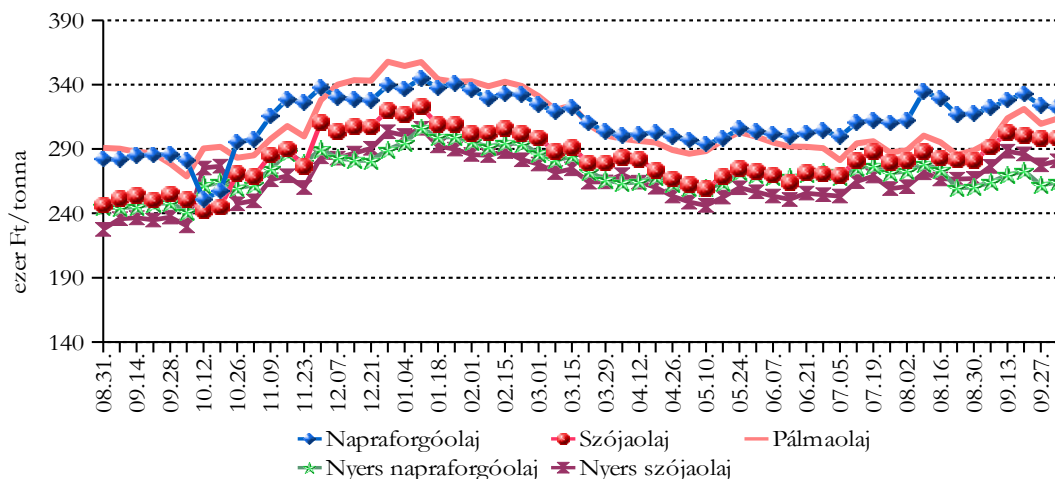
A repce különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF

5. ábra

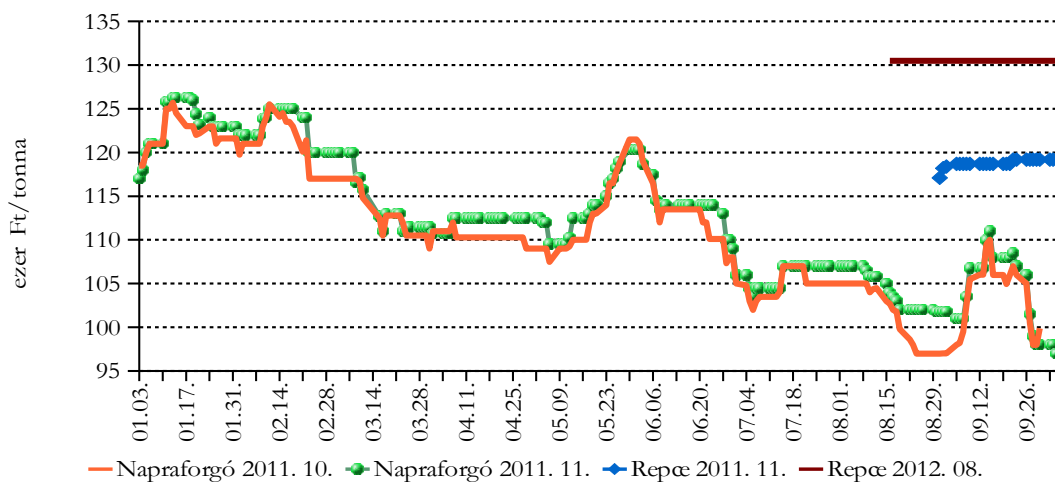
A növényi olajok jegyzése a milánói árutőzsdén

Forrás: Borsa di Milano

6. ábra

A napraforgó- és repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

1. táblázat

**A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozói
értékesítési átlagára**

Megnevezés	Mértékegység	2010. szeptember	2011. augusztus	2011. szeptember	2011. szeptember / 2010. szeptember (%)	2011. szeptember / 2011. augusztus (%)
Ipari napraforgómag	tonna	67 369	14 907	245 017	363,70	1 643,59
	Ft/tonna	84 155	113 087	107 579	127,83	95,13
Repcemag	tonna	52 656	71 123	34 540	65,59	48,56
	Ft/tonna	96 601	120 621	124 582	128,96	103,28
Nyers napraforgóolaj	tonna	457	3 267	-	-	-
	Ft/tonna	257 855	272 518	-	-	-
Napraforgódara	tonna	12 428	13 118	-	-	-
	Ft/tonna	38 534	50 689	-	-	-
Nyers repceolaj	tonna	5 120	-	-	-	-
	Ft/tonna	224 429	-	-	-	-
Repcedara	tonna	9 840	10 393	8 031	81,62	77,27
	Ft/tonna	37 856	50 440	51 229	135,33	101,56

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

A nyers növényolajok ára és jegyzése

Termék	Időpont	Ft/tonna				
		EU	Franciaország	Olaszország	Egyesült Államok	Magyarország
		Ártípus				
		FOB	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
Napraforgóolaj	2011-09-20	242 073	-	273 075	-	-
	2011-09-27	229 889	-	261 823	-	-
	2011-10-04	-	-	264 395	-	-
Repceolaj	2011-09-20	-	305 844	-	-	-
	2011-09-27	-	303 224	-	-	-
	2011-10-04	-	313 401	-	-	-
Szójaolaj	2011-09-20	251 670	-	286 183	259 960	-
	2011-09-27	240 581	-	277 691	247 847	-
	2011-10-04	-	-	280 780	242 965	-

Forrás: AKI PÁIR, BM, CBOT, MATIF, Oil World

3. táblázat

Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések

Ft/tonna

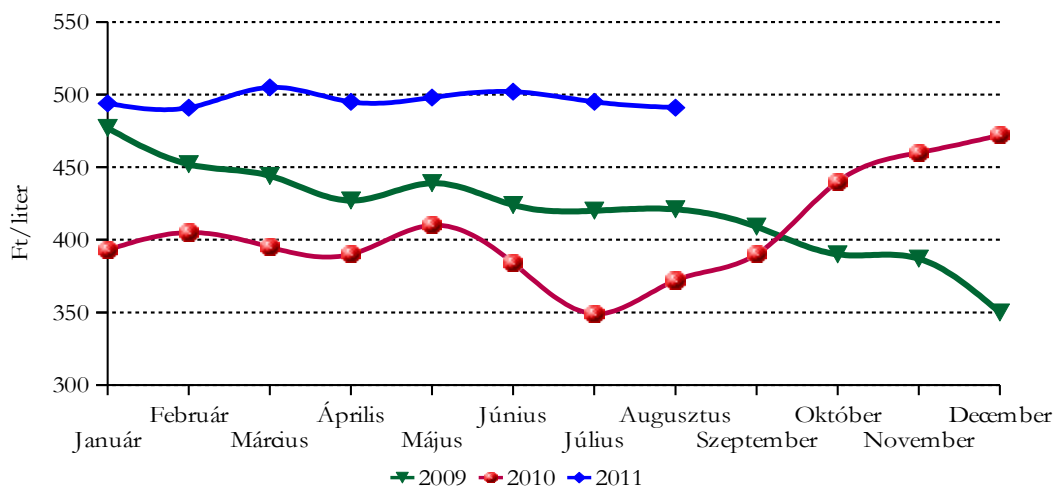
Termék	Időpont	Franciaország	Németország	Ausztria	Magyarország
		Ártípus			
		Heti tőzsdei átlagár	Hamburg CIF**	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és értékesítési ár *
Napraforgómag	2011-09-20	-	-	103 404	105 944
	2011-09-27	-	-	99 536	110 257
	2011-10-04	-	-	96 821	-
Napraforgódara**	2011-09-20	-	-	47 333	-
	2011-09-27	-	-	46 883	-
	2011-10-04	-	-	43 942	-
Repce	2011-09-20	129 109	-	125 979	120 855
	2011-09-27	126 583	-	124 636	128 944
	2011-10-04	125 718	-	122 143	-
Repcedara**	2011-09-20	-	-	53 159	-
	2011-09-27	-	-	52 653	50 842
	2011-10-04	-	-	51 389	-

* A termelői ár a mag, az értékesítési ár a dara esetén értendő. / ** CIF – Cost, Insurance and Freight – az ár tartalmazza a költséget, a biztosítást és a fuvardíjat

Forrás: AKI PÁIR, BLPW, MATIF, Oil World

7. ábra

A napraforgóolaj fogyasztói ára

Forrás: KSH

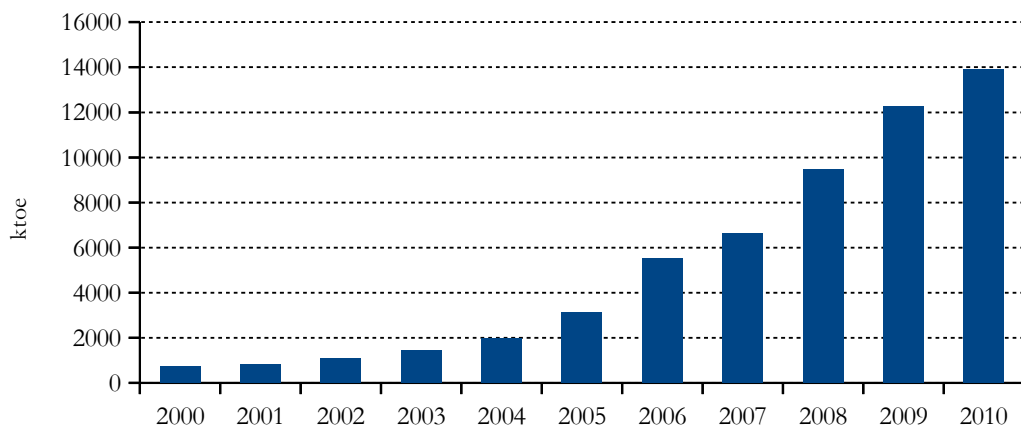
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

Az Európai Unió biohajtóanyag-termelése

Az Európai Unió biohajtóanyag előállításának fejlődésében az Európai Parlament és a Tanács 2003/30/EK a közlekedési ágazatban a bioüzemanyagok, illetve más megújuló üzemanyagok használatának előmozdításáról szóló irányelve mérőföldkövet jelentett. Ez jelölte ki 2010-ig a biohajtóanyag-termelés irányát és a felhasználásában elérendő célértékeket. A tagállamok az energia-tartalom alapján kötelezettséget vállaltak 2005. december 31-ig 2%-os, 2010. december 31-ig az 5,75%-os biohajtóanyag bekeverési arány elérésére.

A biohajtóanyag felhasználása 2000-ben még csak 0,705 millió toe volt, míg 2010-ben elérte a 13,903 millió toe-t. Ez 10,74 millió toe biodízelből, 2,93 millió toe bioetanolból és 0,227 millió toe egyéb biohajtóanyagból állt. Az évtized elején a biodízel felhasználása nőtt gyors ütemben, míg az elmúlt években a bioetanol használata vett lendületet. Ez azzal magyarázható, hogy több ország bevezette az E10-es terméket, miközben a biodízel előállítása és felhasználása a repceolaj magas ára miatt csökkent. Biogázt az autótulajdonosoknak mindössze 0,2%-a tankol. Jelenleg csak Svédországban népszerű ez a hajtóanyag.

Az Európai Unióban felhasznált biohajtóanyag mennyisége

Forrás: Euroserver

A 2010-ben felhasznált 13,903 millió toe biohajtóanyag a 4,5%-os bekeverési arány elérésére volt elegendő, így az 5,75%-os célértéket nem sikerült elérni. Az előzetes becslések alapján 2012 előtt ez nem is várható.

A felhasználáshoz szükséges biohajtóanyagot a tagállamok részben belső termelésből, részben importból biztosítják.

Az Unió biohajtóanyag termelésének alapanyagai a repceolaj, a gabonafélék és a cukorrépa. Kis mennyiségben boralkoholból (2010: 950 ezer hl) bioetanolt és vágóhídi hulladékzsírból, használt háztartási olajból biodízelt is termelnek.

A biodízelt és a bioetanolt előállítására alkalmas üzemek folyamatosan épültek az elmúlt évtizedben. Biodízeltől 21904 ezer tonna, bioetanoltól 7252 millió liter termelő kapacitás állt rendelkezésre 2010-ben. A biodízelt-termelő kapacitások kihasználtsága 44-68%, míg a bioetanolé 59-89% között alakult az előző tíz évben.

Az Európai Unió legnagyobb biodízelt előállítói 2010-ben

Cégnév	Ország	Telephelyek száma	Termelési kapacitás (ezer tonna)
Diester Industrie group	Franciaország	7	1990
ADM Biodiesel	Németország	3	975
Infinita	Spanyolország	2	900
Natura	Spanyolország	3	855
Marseglia group	Olaszország	2	560
Novaol	Olaszország	3	550
Entaban	Spanyolország	3	500
Verbio AG	Németország	2	450

Forrás: Euroserver

Az Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériumának (USDA) közlése szerint az EU-ban 9,1 millió tonna növényolajat vagy állati eredetű zsírhulladékot használtak fel biodízelt előállításra 2010-ben, ebből 6,3 millió tonna volt a repceolaj. Az Európai Unió biodízelt szabványát (DIN EN 14214) repceolaj alapanyagra dolgozták ki. A szójaolaj és a pálmaolaj csak úgy felel meg a szabvány követelményeinek, ha bekeverik a repceolajba (FAME 0C; FAME -10C).

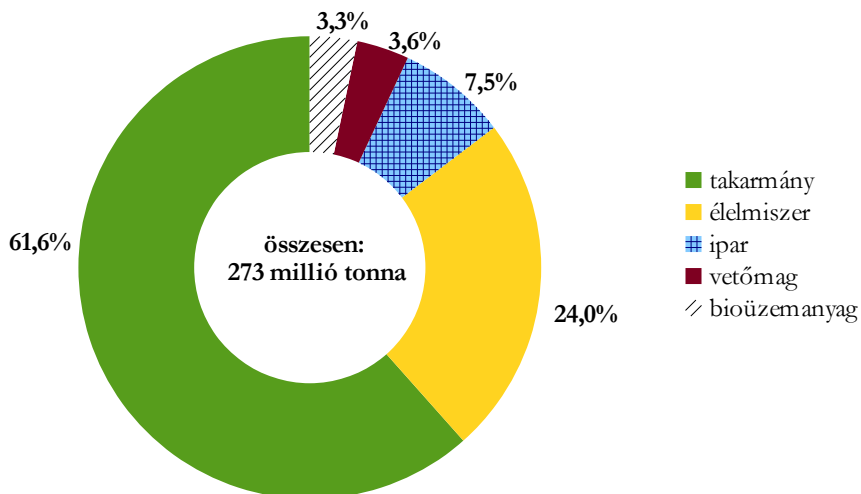
Az Európai Unió legnagyobb bioetanol előállítói 2010-ben

Cégnév	Ország	Telephelyek száma	Termelési kapacitás (millió liter)	Alapanyag
Abengoa	Spanyolország	14	3180	cukornád, árpa, búza, alkohol, kukorica, cellulóz
Tereos	Franciaország	14	1700	cukorszirup, búza, cukornád
CropEnergies	Németország	3	760	cukorszirup, búza, gabona
Cristanol	Franciaország	4	540	cukorszirup, cukorrépa, búza, glükóz, boralkohol
Agrana	Ausztria	2	410	búza, kukorica
Ensus	Nagy-Britannia	1	400	búza
Verbio	Németország	2	300	cukorszirup, gabona

Forrás: Euroserver

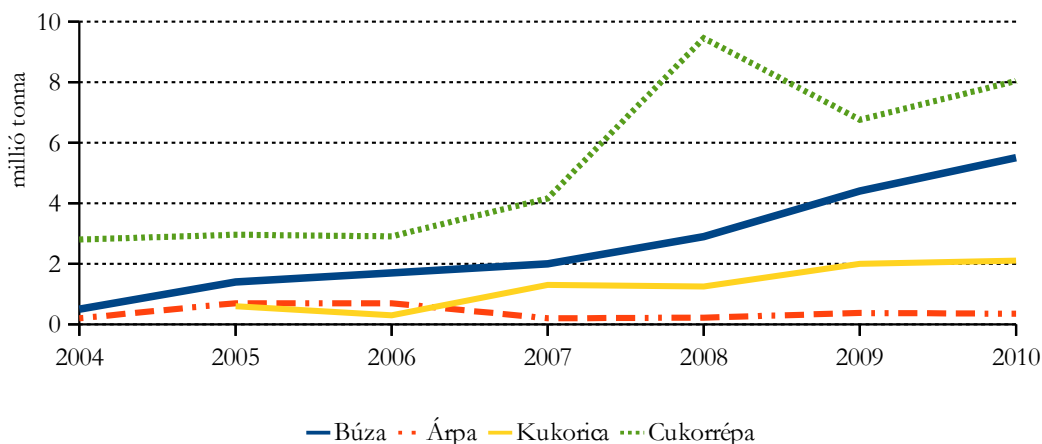
Az Unióban termelt 273 millió tonna gabona 3,3%-át használták fel bioetanol előállítására 2010-ben, miközben melléktermékként 3,09 millió tonna takarmányozásra alkalmas DDG (Distillers Dried Grains) keletkezett. A takarmánybúzát elsősorban Nyugat-Európában, a kukoricát Közép-Európában és Spanyolországban, a rozstot Lengyelországban és Németországban, míg az árpát Spanyolországban használják bioetanol-termelésre. Az elmúlt évben 5,5 millió tonna takarmánybúza, 0,35 millió tonna árpa és 2,1 millió tonna kukorica került az Unió bioetanol üzemébe.

Az EU teljes gabonatermésének felhasználása 2010-ben

Forrás: Fachagentur Nachwachsende Rohstoffe

A bioetanol-termeléshez felhasznált alapanyagok az EU-ban

Forrás: F.O. Licht, Eurostat, EU Bizottság

A 2003/30/EK irányelv megjelenése után az üzemek építése felgyorsult, amelyekben 2005-ben már több takarmánybúzát és árpát dolgoztak fel. A takarmánygabona árának emelkedése miatt az üzemek 2007 után egyre nagyobb mennyiségben dolgoztak fel cukorrépát. A cukor 2009-ben bekövetkezett áremelkedése után azonban a cukorrépa iránt is csökkent az üzemek kereslete. Az Európai Unió a cukorrépa termelésének 10%-át használta fel bioetanol előállítására 2010-ben. A cukorrépa területre vonatkoztatott bioetanol hozama nagyon kedvező, hektárra vetítve 3900 liter olajegyenérték. A cukor árának emelkedése miatt több tagállam döntött úgy, hogy a cukorrépából nem bioetanol, hanem cukrot állít elő. A kukorica bioetanol-célú felhasználása 2006-tól folyamatosan nőtt.

A biohajtóanyag előállításának és felhasználásának irányát az elmúlt tíz évben a 2003/30/EK irányelv határozta meg, lejártával lezárult az EU biohajtóanyag termelésének egy szakasza.

Az elmúlt évtizedben sokan vádolták azzal a biohajtóanyag előállítást, hogy a termelés folyamata nagyobb környezetszennyezést okoz, mint a kipufogógázok. A természeti értékekben gazdag területek és a biodiverzitás védelmével kapcsolatban is aggályok merültek fel. Kritika tárgyát képezte az is, hogy néhány szegény ország erdőket éget fel azért, hogy Európának biohajtóanyagot vagy annak alapanyagát adja el.

Mindezek figyelembe vételével adta ki az Európai Parlament és a Tanács a 28/2009/EK irányelvet, amely 2020-ig fogalmazza meg a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásának kereteit. Különösen nagy hangsúlyt fordítanak az üvegházhatású gáz kibocsátás-megtakarításra és annak ellenőrzésére. 2017-ig a 35%-os, utána pedig az 50%-os megtakarítást kell elérni. A termelés fenntarthatóságának érdekében az egész termékpályára vonatkozó tanúsítási rendszert dolgoztak ki.

Célként fogalmazódik meg a rendeletben a nem élelmiszer és takarmány alapanyagok, a szerves hulladékok (használt sütőolaj, zöldség hulladék stb.) felhasználásának növelése. Ezen alapanyagok esetében az ÜHG-megtakarítás kétszeres értékkel számolható el. Ez a jelenleg még költséges második-, és harmadik generációs technológiák fejlesztését jelentheti. A hagyományos, első generációs alapanyagok mellett új vagy eddig még széleskörűen nem alkalmazott alapanyagok elterjedése is várható a következő tíz évben.

Felhasznált irodalom:

Poul Spencer: EU-27 Biofuels Annual. EU-27 Annual Biofuels Report USDA Gain Report 2011. június 24.

Biofuels Barometer. 2011. július Euroserver

Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer

<https://pair.aki.gov.hu>